

РЕЦЕНЗІЯ

Ваховського Леоніда Цезаревича

доктора педагогічних наук, професора,

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

на дисертацію Оріщенка Антона Вячеславовича

«Педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини ХХ століття», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка, за спеціальністю – 011 Освітні, педагогічні науки

Вдосконалення вітчизняної музичної освіти, пошук оптимальних шляхів вирішення її нагальних проблем зумовлюють необхідність глибокого вивчення і застосування зарубіжного досвіду. Виняткової уваги потребує дослідження педагогічної школи американського педагога і виконавця Макса Шлоссберга, оскільки розроблена ним методика гри на духових інструментах є складниками світової мистецько-педагогічної науки, яка досліджує загальні закономірності освітнього процесу в підготовці професійних музикантів. Для вітчизняної мистецької педагогіки в галузі гри на духових інструментах, яка існує вже більше століття, творчі досягнення Макса Шлоссберга можуть стати важливим чинником розвитку теорії й практики підготовки професійних музичних кадрів.

З огляду на вищезазначене дисертаційна робота А. Оріщенка, в якій досліджується педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини ХХ століття, є актуальною і своєчасною.

Здобувачем опрацьоване широке коло автентичних джерел і наукової літератури (194 наукові праці і 36 першоджерел). Сюди слід віднести в першу чергу публікації викладачів школи та журналістів-оглядачів з рубрики «Мистецтво. Мистецька педагогіка» у періодичному виданні «Джультардський журнал» (Juilliard Journal), а також в інших виданнях, пов'язаних із Джультардською школою. («Ten Years of American Opera Design at the Juilliard

School of Music», 1941 рік; «The Juilliard Report on Teaching the Literature and Materials of Music, by Juilliard School of Music», 1953 рік; «Juilliard Journal, published by the Juilliard School», 1985 рік; «Juilliard Journal, published by the Juilliard School», 1985 рік; («Time Capsule», 1912 рік). Позитивним, безперечно, є широке цитування в дисертації головної праці Макса Шлоссберга – «Schlossberg Daily Drills», яка має глибинний методичний характер і використовувалась його учнями - Джеймсом Стемпом, Луїсом Девідсоном, Гаррі Гланцом.

Дисертаційна робота має безперечну наукову новизну, яка полягає в тому, що автором вперше проаналізовано школу Макса Шлоссберга, розкрито його педагогічні ідеї, визначено принципи, техніки, методи й форми навчання в педагогічній школі видатного педагога й музиканта, схарактеризовано методики його учнів і послідовників.

Не викликає сумнівів практичне значення отриманих результатів. Підкреслимо, що матеріали дослідження покладено в основу розробленого здобувачем навчально-методичного комплексу «Основний музичний інструмент», запропоновано методичний супровід (авторські рекомендації), які можна використовувати у процесі фахової підготовки здобувачів освіти мистецьких спеціальностей у закладах освіти III – IV рівнів акредитації, в системі післядипломної педагогічної освіти й самоосвіти.

У вступі переконливо обґрунтувань актуальність обраної теми, представлено наукову літературу з проблеми за предметним принципом, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання дослідження, його хронологічні межі, наукову новизну й практичне значення.

Позитивної оцінки заслуговує аналіз наукової літератури, в якій знайшла певне відображення досліджувана проблема, та визначення методологічних підходів до вивчення творчої спадщини Макса Шлоссберга. Здійснено систематизацію наукових публікацій, які умовно поділено на чотири напрями: зарубіжні монографії, присвячені М. Шлоссбергу та його учням; документи із архівів Джульярдської школи; статті та праці американських науковців,

вітчизняні дослідження. Обґрунтованим є застосування низки методологічних підходів (історико-педагогічний, парадигмальний, біографічний, культурологічний та джерело-орієнтований), що дозволило не лише описати факти, а й забезпечило можливість їх пояснення та інтерпретації.

Привертає увагу розгляд дисертантом досвіду Джульярдської школи і внеску Макса Шлоссберга в її розвиток. Показано, що в першій чверті XX століття в США був започаткований перший професійний мистецький заклад – Інститут музичного мистецтва, який спочатку формально, а потім і офіційно був об'єднаний із Джульярдською школою Вільямом Шуманом. Про високий рівень школи свідчать досягнення її учнів: здобувачі освіти, ще навчаючись у Джульярді, отримали понад 100 нагород Греммі, 62 нагороди Тоні, 47 нагород Еммі та 24 нагороди Академії, у тому числі двоє випускників пізніше зробили блискучу кар'єру. Серед випускників та викладачів закладу – понад 16 лауреатів Пулітцерівської премії, 12 з них - отримали національні медалі мистецтв. У роботі також здійснено термінологічний аналіз основних категорій, понять і термінів в музичній освіті XX століття, з тим щоб зрозуміти, як саме Макс Шлоссберг в своїй педагогічній школі та музиканти його доби сприймали та використовували існуючий понятійно-термінологічний апарат.

У дисертації простежено життєвий шлях, розглянуто педагогічну й виконавську діяльність видатного педагога та музиканта Макса Шлоссберга на тлі епохи, відображено пошуки щодо ідентичності його методичної праці «Daily Drills and Technical Studies for Trumpet» (методичної збірки вправ та етюдів для труби з індивідуальним підбором для кожного учня відповідно його здібностям).

Важливим здобутком є виокремлення дисертантом педагогічних ідей Макса Шлоссберга, принципів навчання в його педагогічній школі, форм організації занять та самостійної роботи учнів. Показано, що у своїй школі він спирався як на традиційні, так і на специфічні принципи, які відповідали індивідуальній підготовці музиканта. До традиційних принципів віднесено

принципи доступності, системності, наочності, науковості, практичної спрямованості освіти, свідомості та активності, міцності засвоєння знань. Макс Шлоссберг у своїй творчій діяльності використовував і специфічні принципи, враховуючи особливості його роботи – принципи інтеграції групового та індивідуального навчання, розвитку інтелектуального потенціалу музиканта, продуктивності та надійності навчання музиканта, комплексності та єдності навчання й виховання та сценічної майстерності, музичності. Показано, що М. Шлоссберг став одним із провідних педагогів у навчанні гри на трубі, сформувавши школу, яка досі є еталоном для багатьох музикантів та педагогів. Мету кожного заняття він вбачав у підбитті короткого підсумку самостійних занять, створення плану занять для ефективного тренування, а зміст - у вивченні його методичних вправ, гам, етюдів, художніх творів, оркестрових партій, транспозиції, читання нот із аркуша. На різних етапах навчання роль та співвідношення інструктивного та художнього матеріалу змінюються.

Окремий розділ присвячено методичним напрацюванням учнів Максима Шлоссберга, які продовжували його педагогічну школу. Розглянуто особливості методики Джеймса Стемпа, розкрито сутність основоположних принципів у педагогічній школі Луїса Девідсона, з'ясовано традиційні і специфічні (музичні) методи роботи з учнями Гаррі Гланца, нашого співвітчизника.

Дисертаційна робота А. Оріщенко має чітку структуру, відзначається цілісністю та логічністю. Основні результати дослідження висвітлено в 10 публікаціях, з яких: 4 фахові статті, 1 стаття в зарубіжному виданні, 1 навчально-методичний комплекс, 4 статті, що слугували апробації наукових висновків роботи (1 - у співавторстві). Аналіз публікацій дозволяє стверджувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які було отримано в ході реалізації дослідницьких завдань, у друкованих працях викладено повно й усебічно.

Загалом маємо підстави констатувати, що дисертаційна робота А. Оріщенко за своїм змістом і формою є завершеним самостійним дослідженням.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. Вважаємо, що позиція «географічні межі дослідження» у вступі дисертаційної роботи є зайвою, оскільки предметом дослідження визначено педагогічну школу Макса Шлоссберга. Географія ж розповсюдження ідей видатного американського педагога й виконавця має другорядне значення і не потребує акцентування.

2. Джерельна база дослідження представлена неповно й побіжно. Доцільно було б виділити й схарактеризувати не лише першоджерела, а всі групи використаних джерел і показати їх репрезентативність.

3. Зважаючи на те, що педагогічна школа Макса Шлоссберга сформувалася на початку XX століття і більшість мистецьких категорій і понять до того часу були вже сформованими, вважаємо не зовсім доцільним присвячувати термінологічному аналізу мистецької освіти окремий підрозділ.

4. У п. 2.1. розглянуто постать видатного педагога та музиканта на «тлі епохи». При цьому соціально-історичний контекст життя й педагогічної діяльності Макса Шлоссберга (особливості епохи) розкрито недостатньо. Повноцінна контекстуалізація дозволила б глибше зрозуміти сутність його педагогічних ідей та принципів.

5. У підрозділі 2.2. велика увага зацентрована на виконавських техніках у школі Макса Шлоссберга. Враховуючи, що в дисертації розкрито специфічні мистецькі принципи видатного педагога й шляхи їх реалізації, варто було б розглянути ще й специфічні методи педагога, а не зосереджуватися лише на техніках.

6. Третій розділ дисертації присвячено подальшому розвитку педагогічної школи Макса Шлоссберга його учнями Джеймсом Стемпом,

Луїсом Девідсоном, Гаррі Гланцем. Проте серед студентів видатного педагога було чимало і більш відомих випускників, на яких здобувач посиляється в підрозділі 1.2. Варто було б пояснити авторську позицію стосовно вибору саме цих персоналій.

7. У дисертаційній роботі є граматичні та стилістичні помилки, які необхідно виправити.

Однак висловлені зауваження та побажання не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що дисертаційне дослідження «Педагогічна школа Макса Шлоссберга та її значення для розвитку американського трубного виконавства другої половини XX століття» за показниками актуальності, наукової новизни і практичної значущості відповідає чинним вимогам, а його автор – Оріщенко Антон Вячеславович гідний претендувати на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної освіти
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Леонід ВАХОВСЬКИЙ

Підпис	<i>Ваховського Леоніда</i>
Засвідчую	<i>Григор'я Миколайовича</i>
Начальник відділу кадрів	
ДЗ "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"	

